

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

PAIMELAN KOULUN PIHAN TOIMINTOJEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Tekniikan ala
Ympäristötekniologia
Miljösuunnittelu
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Marjo Bruun
Anna Sireni

Lahden ammattikorkeakoulu
Ympäristötekniikan koulutusohjelma

BRUUN, MARJO KRISTIINA
SIRENI, ANNA-KAARINA:

Paimelan koulun pihan toimintojen
kehittämissuunnitelma

Miljöösunnittelun opinnäytetyö, 31 sivua, 4 liitesivua

Kevät 2013

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö käsittelee Hollolan kunnalta saatua toimeksiantoa parantaa Paimelan koulun pihan toimintoja.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on luoda toimiva ja mielenkiintoinen ympäristö koululla järjestettävää leirikoulutoimintaa varten. Työssä paneudutaan Paimelan koulun ja leirikoulun historiaan sekä pohditaan kulttuurimaiseman merkitystä lapsen elämään. Näiden tietojen pohjalta teimme kehittämissuunnitelman koskien Paimelan koulun pihan toimintoja.

Suunnitelman myötä on koululla hyvät edellytykset luoda mielekkäät puitteet leirikoulutoiminnalle sekä sitouttaa lapsia ja nuoria maaseutuun ja kulttuuriympäristöön.

Nykypäivänä monet lapset ja nuoret ovat kaupunkilaistuneet ja heillä ei ole välttämättä sidettä luontoon tai maaseutuun. Pihatoimintojen kehittämisen myötä on toiveena luoda lapsille ja nuorille mieleenpainuvia elämyksiä maaseudulla.

Asiasanat: suunnittelu, kulttuuriympäristö, leirikoulu, Paimela

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Environmental Technology

BRUUN, MARJO KRISTIINA

SIRENI, ANNA-KAARINA: Development plan of yard activities for Paimela
school

Bachelor's Thesis in Environmental planning, 31 pages, 4 pages of appendices

Spring 2013

ABSTRACT

The objective of this thesis was to improve the yard activities of the primary school of Paimela. The thesis was commissioned by the municipality of Hollola.

The target of the thesis was to create a functioning and interesting environment for the camp school activities organized by the primary school of Paimela. The theory part deals with the history of the school and camp schools in general, and discusses the significance of the cultural landscape for children's life.

Based on the data collected in the theory part, development plan was made on yard activities of the school of Paimela. The plan offers a good background for the school to create a meaningful framework for the camp school activities and commit children and young people to nature and the countryside.

Nowadays many children and young people are urbanized, and they do not necessarily have a bond to nature or the countryside. The development of yard activities aimed at providing memorable experiences for children and young people in the countryside.

Key words: planning, cultural environment, camp school, Paimela

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	PAIMELAN KOULUN TAUSTATietoA	2
2.1	Koulun historiaa	2
2.2	Oppilaspuutarha	4
3	KULTTUURIYMPÄRISTÖ	5
3.1	Pihasuunnittelua kulttuuriympäristöä kunnioittaen	5
3.2	Perinnekasvillisuus	6
4	LEIRIKOULUTOIMINTA	8
4.1	Maaseutu leirikoulun ympäristönä	8
4.2	Leirikoulun historia	9
5	PAIMELAN KOULUN PIHAN TOIMINTOJEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA	10
5.1	Sijainti	10
5.2	Koulun pihan nykytilanne	10
5.3	Koulun piha-alueen turvallisuusriskit	11
5.4	Kasvillisuus	14
5.5	Maakellari ja hyötypuutarha	18
5.6	Rantaan johtava tie ja rinne	20
5.7	Ranta-alue	22
5.7.1	Ranta-alueen rakennelmat	23
5.7.2	Ranta-alueen kasvillisuus	25
5.7.3	Uimaranta	25
6	YHTEENVETO	27
	LÄHTEET	29
	LIITTEET	34

1 JOHDANTO

Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan kokonaisuutta, jonka muodostavat rakennettu kulttuuriympäristö eli rakennusperintö, kulttuurimaisema ja muinaisjäännökset. Rakennettua kulttuuriympäristöä eli rakennusperintöä ovat rakennukset ja rakennetut alueet sekä erilaiset rakenteet, kuten tiet, sillat tai majakat. Kulttuurimaisemassa näkyy, miten ihmisen toiminta on sopeutunut ja käyttänyt hyödyksi luonnon elementtejä, maaperää, topografiaa ja ilmastoa. (Kulttuuriympäristö 2013.)

Leirikoulut ja yleensäkin retket sekä muu koulun ulkopuolella järjestettävä toiminta ovat tärkeitä opetuksen muotoja. Leirikoulujen avulla luodaan toimintakulttuuria, johon kuuluvat vuorovaikutus ja yhteistyö. Näiden avulla voidaan myös monipuolistaa oppimisympäristöä sekä edistää uusien ja erilaisten menetelmien ja työtapojen käyttöä. Se, että asioita päästään välillä harjoittelemaan oikeassa ympäristössä ja tilanteissa, parantaa oppilaiden aktiivisuutta ja oppimismotivaatiota. Siksi se on omiaan myös lisäämään oppilaiden hyvinvointia ja osallistuvaa kansalaisuutta. (Lempäälän kunta, Sivistystoimi 2006.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Paimelan koulun pihan toimintoja, erityisesti koululla kesäisin toimivaa leirikoulua varten. Piha-alueen suunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon koulun historia ja sen arvokas kulttuuriympäristö. Pihan toimintoja parantamalla koululla on hyvät puitteet luoda lapsille ja nuorille mieleenpainuvia elämyksiä maaseudella sekä tuoda Paimelan koulun historiallisia arvoja esiin. Suunnitelma- ja havainnekuvilla pyritään havainnollistamaan koulun pihalle tulevia muutoksia. Opinnäytetyö on osa Hollolan kunnalta saatua toimeksiantoa koskien Paimelan koulun pihan toimintojen kehittämistä. Pihasuunnitelma löytyy työn liitteenä (LIITTEET 1 - 4). Opinnäytetyön lisäksi teemme toimeksiantajalle työselostuksen pihan suunnitelmasta sekä kustannusarvion tulevasta suunnitelman toteutuksesta.

2 PAIMELAN KOULUN TAUSTATietoA

Työn tarkoitus on kehittää Hollolassa toimivan Paimelan kylän koulun pihatoimintoja, niin että ne tukisivat koululla toimivaa leirikoulutoimintaa. Toimeksiantoon kuuluvat pihan turvallisuuden parantaminen, kasvillisuuden yhtenäistäminen, ranta-alueen maisemointi, erilaisten toimintojen suunnittelemine ja kehittäminen koulun alueelle.

2.1 Koulun historiaa

Paimelan koulu on aloittanut toimintansa vuonna 1896 ja toiminut aina siitä lähtien tähän päivään asti Paimelan kylän kouluna. Uusi koulurakennus valmistui vuonna 1953, ja sen on suunnitellut Unto Ojonen. Koulua on peruskorjattu ja laajennettu vuonna 2004. Vuonna 2012 koulussa toimi luokat 0 - 6 ja oppilaita oli 86.

Paimelan kansakoulu vihittiin käyttöön juhlallisin menoin syyskuun 13. päivänä vuonna 1896. Opiskelunsa koulussa aloitti silloin 22 oppilasta. Koulurakennus oli rakennettu vuonna 1892 ilmestyneiden kansakoulurakennus mallipiirustuksien mukaan, koulu rakennettiin mallipiirustus 7:n mukaan pienin muutoksin. Koulun sijainnista käytiin tiukkaa keskustelua kyläläisten kesken. Lopulta koulu päätettiin sijoittaa koulupiirin keskeiselle paikalle, jotta koulumatkat jakautuisivat tasaisesti oppilaille. (Hietala 1996, 11, 19 - 20, 24, 27.)

KUVA 1. Vanha koulurakennus

Koulutilat alkoivat käydä ahtaiksi; tarvittiin enemmän tilaa opetusta, puutarhaa, urheilua ja leikkiä varten. Hollolan kunta osti maita Paimelan koulun ympäriltä, ja näin saatiin enemmän piha-aluetta erilaisille koulun toiminnoille. Uusi koulurakennus valmistui vuonna 1953. Vanha hirsinen koulurakennus, joka oli opetuskäytössä 57 vuotta, purettiin ja myytiin eteenpäin. Koulutalo sijaitsi vielä vuonna 1996 Paimelassa valtatie neljän lähellä. (Hietala 1996, 66, 69.)

KUVA 2. Uusi koulurakennus

Koulun pihan historiaa

Paimelan koulurakennuksen valmistuttua vuonna 1896 alkoi koulun pihan muokkaus ja ympäristön hoito. Oppilaat osallistuivat itse pihan rakennustalkoisiin istuttamalla puita syksyllä 1897 ja keväällä 1898 koulun pihalle.

Vuonna 1899 asetettiin Hämeessä kansakouluille päämääräksi perustaa puutarha. Tarpeellisena pidettiin myös laatia yhtenäiset suunnitelmat puu- ja kasvitarhaa varten. Tämän asetuksen seurauksena läänin puutarhuri laati koululle puutarhasuunnitelman vuonna 1900. Puutarhan perustamiseen koulut saivat vuosittain 25 – 100 markkaa. Paimelan koulu sai tuolloin 50 markan määrärahan, jolla se osti koululle 5 kappaletta jalostettuja omenapuita ja marjapensaita. Pensaita ja puita ostettiin puutarhurin tarkasti laatiman luettelon mukaisesti. Koulupihan istutusten takia koulun alueen aidattiin ja tarpeeton käveleminen koululle kuuluvilla mailla ja puiden ja vesojen taitteleminen kiellettiin sakon uhalla vuonna 1905. Tarkoituksena oli suojella istutettua kasvillisuutta.

Koulun puutarha todettiin huonokuntoiseksi vuonna 1940. Omenapuut ja marjapensaat olivat saaneet pahoja pakkasvaurioita. Uuden koulurakennuksen myötä tehtiin myös uusi puutarhasuunnitelma. Tällöin puutarhaan istutettiin uudet omenapuut ja marjapensaat. Paimelan seudulla riehui tuhoisa pyörremyrsky vuonna 1960, jolloin myös koulun piha kärsi mittavia tuhoja. Myrsky kaatoi koulun pihamaalta parikymmentä puuta. (Hietala 1996, 30 - 31, 56 - 57.)

2.2 Oppilaspuutarha

Oppilaspuutarhat ovat olleet maassamme uranuurtajia puutarhanhoidossa 1900-luvun alusta lähtien. Ne tarjosivat tuolloin hyvän mahdollisuuden opetustyön havainnollistamiseen. Tuolloin Paimelan koululle perustettiin oppilaspuutarha, jolloin 3. ja 4. luokan oppilaat saivat pienen alan kasvimaata kasvattaakseen keittiökasveja ja marjapensaita.

Koulun puutarha alkoi tuottaa satoa, joten tarvittiin kellari sadon varastoimista varten. Sen seurauksena koulun pihamaalle rakennettiin maakellari. Kellari rakennettiin vuonna 1902 koulutalon ja saunan väliseen hiekkamäkeen. Uuden kellarin rakentamisessa hyödynnettiin vanhan kellarin kivet.

Kouluruokailu määrättiin pakolliseksi vuonna 1948 ja sen myötä oppilaspuutarhojen merkitys voimistui huomattavasti. Jokainen koululainen oli velvollinen tekemään töitä kasvimaalla koulun ulkopuolella. Kasvimaalla kasvatettiin perunoita ja muita vihanneksia, jotka hyödynnettiin koulun ruokalassa. Ennen kouluruokailun pakolliseksi määrittämistä koulun ruokailu tapahtui omien eväiden varassa. (Hietala 1996, 30 - 31.)

3 KULTTUURIYMPÄRISTÖ

”Kulttuurimaisema ei ole ainoastaan paikka tai näkymä. Se kertoo menneisyydestämme ja on siten myös osa identiteettiämme. Siten se vaikuttaa myös ajattelutapaamme ja arvomaailmaamme. Maaseutu ympäristö ja siellä koetut hetket ovatkin usein osa lapsuuden muistojamme. Kesä- ja loma-aikoina maaseutu tarjoaa virkistäytymistä juuri luonnonläheisyytensä vuoksi. Monelle se myös toimii ympärivuotisena asuin- ja elinympäristönä.” (Ympäristöministeriön tiedote 12.3.2013)

Ajankohtaiseksi aiheeksi viime vuosina on kuitenkin noussut vuosisataisen kulttuuriympäristön häviäminen ja muuttuminen. Katoamassa ovat tyypilliset maaseutu ympäristöön kuuluneet, oman aikansa muistomerkit, joita ovat muun muassa niityillä ja kedoilla viihtyvät uhanalaiset perinnekasvit, heinäseipäät, maitolaiturit, aitat, ladot, puuaidanteet ja -portit sekä avoimet viljelysmaisemat. Maisemansuojelusta on tullut olennainen osa kulttuuriympäristön säilyttämistä. Tosiasia kuitenkin on, että ”suojeltunakin maisema jatkaa kehitystään”. Vaikka menneisyyttä ei voidakaan tuoda takaisin eikä aikaa pysäyttää, kulttuuriympäristöä pystytään kuitenkin säilyttämään mahdollisuuksien mukaan. Olennaisina tekijöinä maaseutu ympäristön säilyttämisessä ovat ympäristönsuunnittelijat ja arkkitehdit. Suunnittelijan näkökulmasta on siis tärkeää tutkia, mitä on maaseutu ympäristössä olevan alueen suunnittelussa otettava huomioon, jotta arvokasta kulttuuriympäristöä pystyttäisiin säilyttämään. (Luostarinen & Yli-Viikari 1997, 8, 29, 34.)

3.1 Pihasuunnittelua kulttuuriympäristöä kunnioittaen

Kulttuuriympäristön suunnittelun vaiheisiin kuuluvat yleensä luonto- ja historiaselvitykset ja toiminnallisten ja visuaalisten tekijöiden analyysit. Maaseudun voimavaroja ovat maisema ja luonto, joiden ehdoilla suunnittelua aina tehdään. Maaseutu ympäristöön pihasuunnitelmaa tehtäessä olennaisin asia on kasvillisuus, jonka kautta rakennettu ympäristö sulautuu osaksi maaseutumaisemaa. Kasvivalintoja tehdessä on hyvä miettiä, mitä jo olemassa

olevaa kasvillisuutta on syytä säilyttää tai hyödyntää. Erityisesti säilytettävää kasvillisuutta ovat usein kunnosta riippuen arvopuut ja -pensaat. Olemassa olevaa kasvillisuutta voidaan hyödyntää joko istuttamalla niitä lisää tai siirtämällä muualle. Uusia kasveja valittaessa on syytä käyttää perinnekasveja, jotka kunnioittavat vanhaa perinnemaisemaa. (Luostarinen, & Yli-Viikari 1997, 22, 97, 105.)

3.2 Perinnekasvillisuus

Viime vuosisadalla puut olivat tärkeä osa jokapäiväistä elämää, sillä niiden kautta seurattiin luonnon tapahtumia ja vuodenaikojen vaihtelua. Puihin suhtauduttiin kunnioituksella ja esimerkiksi Pihlajaa pidettiin jopa pyhänä. Kartanoissa kasvillisuus oli monipuolisempaa ja kasveja haettiin jopa ulkomailta. Kuitenkin paljon suosittiin Suomen luonnossa kasvavia puita, kuten mäntyjä, kuusia, koivuja, vaahteraa, tammea, saarnea ja jalavaa. Myös muita luonnonkasveja, kuten ruusuja ja kauniskukkaisia ruohokasveja, käytettiin pihan koristeina. Kuitenkin viime vuosisadalla istutetut puut ovat jo huonokuntoisia. Arvopuita on pyrittävä hoitamaan, tai niiden tilalle on hyvä istuttaa uusia. Esimerkiksi vanhoja kartanoita ja maalaistaloja tyypillisesti koristanut Siperianpihta (*Abies sibirica*) on häviämässä maisemasta. (Luostarinen & Yli-Viikari 1997, 105 – 107.)

Kuitenkaan entisaikojen pihat eivät muodostuneet pelkästään puista. Pensaat olivat olennaisia puutarhan ja pihan rajaajia samoin kuin pensasaidat. Paljon käytetty suoja-aitakasvi oli Pihasyreeni (*Syringa vulgaris*). Leikattavia perinteisiä pensasaitoja olivat Siperianhernepensas (*Caragana arborescens*) ja Aitaorapihlaja (*Crataegus grayana*). Erityisesti myös marjapensaat, hedelmäpuut ja vihannesmaat olivat osa vanhan ajan pihakasvillisuutta. (Luostarinen & Yli-Viikari 1997, 108-109.)

Muotikasvit ovat kuitenkin lisääntyneet, ja ne saattavat pilata arvokkaita perinneympäristöjä. Tuttu, kotimainen kasvillisuus toimii luontevimmin perinnemaiseman ja rakennetun ympäristön liittäjänä. Monet pihojen perinnekasvit ovat edelleenkin käyttökelpoisia ja pärjäävät ulkomaisia kasveja paremmin Suomen ilmastossa. Ne ovat helppohoitoisia ja kasvavat nopeasti. (Luostarinen & Yli-Viikari 1997, 106.)

Kasvillisuuden lisäksi tärkeä osa on myös rakennusten tai rakennelmien materiaalivalinnoilla. Esimerkiksi puu on materiaalina kuulunut aina kulttuuriympäristöön. Myös olemassa olevaa rakennuskantaa on hyvä hyödyntää ja keksiä niille esimerkiksi uusi käyttötarkoitus. Olennaista kulttuuriympäristön suunnittelussa on välttää nykyaikaisuutta ja ”liian tehtyä”. Avainasemassa ovat luonnollisuus sekä kasveissa että materiaaleissa.

4 LEIRIKOULUTOIMINTA

Leirikoulu on opiskeluun tai ajanviettoon tarkoitettua toimintaa koulun ulkopuolella. Leirikoulutoiminta on hyvin sosiaalinen tapahtuma, sillä siihen liittyy yöpymistä ja muuta yhteistä toimintaa. Leirikouluympäristön viihtyisyys, virkistyminen ja toiminnot ovat hyvin tärkeitä leirin onnistumisen kannalta. Yleensä leirikoulu tapahtuu maaseutuympäristössä, jonka voimavaroina ovat sen luonnon ja ympäristön antamien mahdollisuuksien hyödyntäminen. (Sipilä 1997, 9, 35.)

4.1 Maaseutu leirikoulun ympäristönä

Ihanteellista leirikoululle on maaseutuympäristö ja erityisesti sen sijoittaminen kyläkoulun yhteyteen. Kesäaikaan tyhjillään olevia tai ylipäättään lakkautettuja kyläkouluja on hyvä hyödyntää leirikoulun majoituspaikkoina. Esimerkiksi Suomen kuntaliitto korostaa maaseutuohjelmassaan kyläkoulujen merkitystä kylän toimintaa yhdistävänä tekijänä sekä kulttuurikeskuksena ja kohtaamispaikkana. Kyläkoulujen monikäyttöisyyden tukeminen on erittäin suotavaa, sillä se ”aktivoi kylän toimintaa”. (Sipilä 1997, 23.) Tutkimusten mukaan maaseudun elinvoimaisuuden turvaaminen on tavoitteena suomalaisille mutta sen tärkeyteen vaikuttaa yleinen asennoituminen. Juurikin lapsuuden myönteiset kokemukset ja elämykset esimerkiksi luonto- tai leirikoulussa edesauttavat tätä positiivista asennetta. (Sipilä 1997, 23.)

Myös maaseudun ja kaupungin välinen vuorovaikutus esimerkiksi verkostoituminen kaupunkikoulujen kanssa on yksi myönteisten asenteiden muokkaaja. Myönteiset asenteet eivät kuitenkaan ulotu pelkästään maaseutuun vaan leiri- ja luontokoulut vaikuttavat myös yleisesti luontoon ja ympäristöön liittyviin asenteisiin ja tietämykseen. (Sipilä 1997, 3, 7, 19.)

4.2 Leirikoulun historia

Leirikoulun historia ulottuu aina ennen ajanlaskun alkua asti. Jo silloin se oli koulun ulkopuolista toimintaa ja tapahtui ilman koulurakennusta.

Opetusympäristö siirtyi aina sen mukaan, mikä sillä hetkellä oli suotuisin ympäristö. Kuitenkin ensimmäinen oikea leirikoulu on järjestetty vuonna 1906 Englannissa, jonka jälkeen siitä tuli pysyvä ja kiinteä osa englantilaista koulujärjestelmää ja opiskelua. Sen myötä Englannissa kehitettiin myös leirikouluorganisaatio, ”Field study centres”, jotka oli usein perustettu historiallisiin rakennuksiin esimerkiksi vanhoihin kartanoihin. (Vahtokari 1984, 15.)

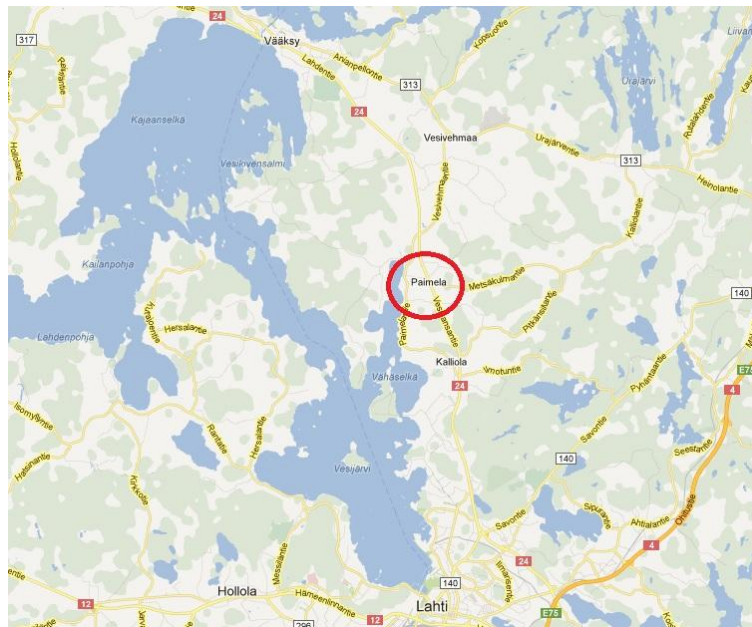
Pohjoismaista Tanska oli ensimmäinen, johon leirikoulu rantautui vuonna 1929. Ruotsissakin alkoi pysyvä leirikoulutoiminta 1940-luvun alussa, ja vuodesta 1962 on myös Suomessa leirikoulutoimintaa esiintynyt juuri yhteispohjoismaisen leirikoulutoiminnan myötä. (Vahtokari 1984, 15.)

Suomessa toimii leirikouluyhdistys, jossa jäsenenä on 28 leirikoulua. Leirikouluyhdistys pyrkii vaikuttamaan leirikoulutoiminnan laajenemiseen maassamme. Leirikouluyhdistyksellä on toimintaa myös muiden pohjoismaiden leirikouluyhdistysten kanssa. (Suomen leirikouluyhdistys 2013.)

5 PAIMELAN KOULUN PIHAN TOIMINTOJEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

5.1 Sijainti

Paimela sijaitsee Hollolan Vesikansassa Päijät-Hämeen maakunnassa. Pinta-alaltaan Paimela on 463,2 km² ja paikoin melko harvaan asuttua maaseutua. Asukkaita Paimelan kylässä on noin 643 (2011).

KUVA 3. Paimelan sijainti

5.2 Koulun pihan nykytilanne

Piha on nykymuodossaan toimiva koulun piha, parantamisen tarvetta ilmeni kuitenkin koulun ranta-alueella ja yleisessä esteettisyydessä. Ranta-alueen toimintojen kehittäminen ja ilmeen parantaminen ovat pääroolissa suunnittelutyössämme. Työmme tarkoituksena on luoda mahdollisimman hyvä ympäristö leirikoulutoiminnalle. Koulun pihapiirissä on myös muutamaa kohde, jotka tarvitsivat tarkempaa tarkastelua turvallisuuden kannalta.

Koulun piha-alueen hoidosta vastaa Lahden seudun kuntatekniikka Oy.

5.3 Koulun piha-alueen turvallisuusriskit

Sisääntulo Paimelantieltä

Sisääntulossa turvallisuusriskinä on ollut oppilaiden suora kulkuyhteys Paimelantielle. Ongelmana on autojen tilannenopeus sekä lasten varomattomuus pihalta poistuttaessa. Turvallisuusriski on korostunut varsinkin oppilaiden liikkuesssa polkupyörällä.

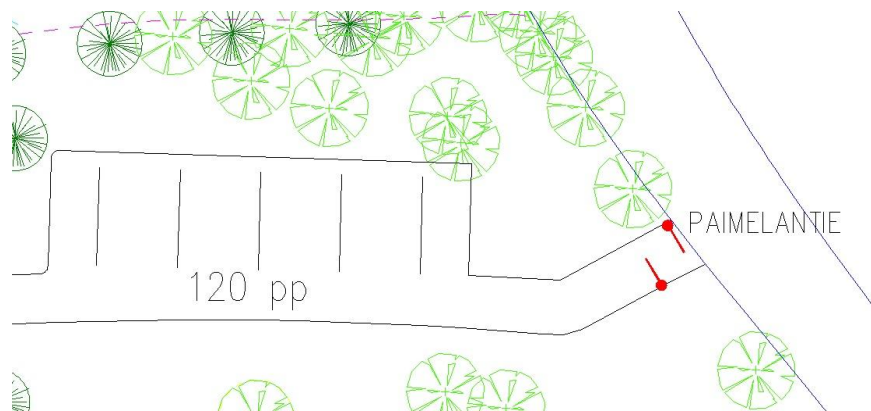

KUVA 4. Sisääntulo koulunpihalle Paimelantieltä (9.11.2012)

Turvallisuuden parantamiseksi kuuluisi suoraa kulkuyhteyttä Paimelantielle rajoittaa. Tähän tarkoitukseen sopii erinomaisesti ajoesteportit. Portteja on kaksi kappaletta, yksi kappale sijoitettuna kummallekin puolelle pihatietä. Tällä molemmin puolin tietä porttien sijoituksella saadaan hidastettua oppilaiden kulkua Paimelantielle. Portit ovat niin sanottua Karjaportti-mallia. Portteja saa eri värisävyissä ja eri aukeamisasteella varustettuina. Hidasteita valittaessa oli tärkeitä huomioida myös piha-alueen talvikunnossapito, esimerkiksi lumen aeraus.

KUVA 5. Esimerkkikuva porteista

KUVA 6. Porttien sijoittuminen koulun piha-alueelle

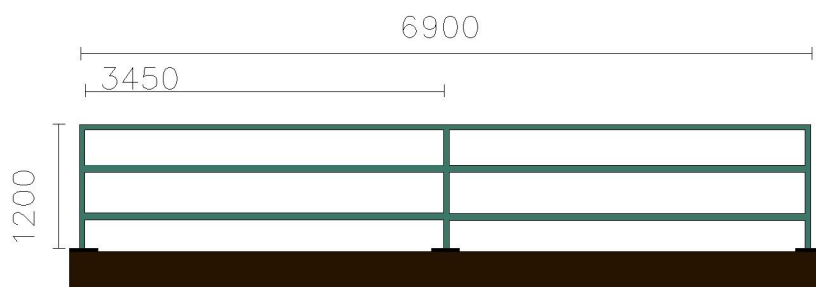
Pääsisäänkäynti

Rakennuksen pääsisäänkäynnin luona on pudotus piha-alueelta istutusalueelle. Pääsisäänkäynnistä johtuen tässä kohti piha-aluetta on välituntien loputtua pienellä alueella paljon oppilaita ja putoamisen riski on näin ollen suurempi.

KUVA 7. Pudotus pääsisäänkäynnin luona (9.11.2012)

Tarkoitus on parantaa piha-alueen turvallisuutta tässä kohden suoja-aidalla. Suoja-aidaksi parhaiten sopiva materiaali on metalli, kestävyys ja helppohoitoisuuden takia. Aidan korkeuden olisi hyvä olla 120 cm, joka on standardikorkeus aidalle koulun pihalla. Väritys ja vaakajuoksut mukailevat rakennuksen muotoja.

KUVA 8. Esimerkkikuva pääsisäänkäynnin suoja-aidasta

Ranta-alueen jyrkkä rinne

Rantaan johtavan tien rakentamisen yhteydessä rinnettä on jouduttu louhimaan, minkä seurauksena rinteessä on irtokiviä ja se on jyrkkä. Rinteen korkeuserot vaihtelevat noin viidestä metristä metriin. Irtonaista maaperää on tarkoitettu sitoa istutuksilla, kivimuurilla ja -asetelmilla. Rinne aidataan matalalla puuaidalla, jolla pyritään estämään oppilaiden kulkeminen rinteessä.

KUVA 9. Ranta-alueen jyrkkä rinne (9.11.2012)

5.4 Kasvillisuus

Kasvillisuusvalinnat perustuvat helppohotoisuuteen ja näyttäviin massaistutuksiin toimeksiantajan toiveiden mukaisesti. Kasvivalintoja tehdessä on huomioitu jo olemassa olevat istutukset ja yhteensopivuus niiden kanssa sekä kasvien kestävyys ja mahdollisimman pitkä elinkaari. Toiveenamme olisi käytöstä poistettavien perennoiden uudelleenkäyttö esimerkiksi rinne- ja ranta-alueella. Tärkeä tekijä kasvivalinnoille on ollut myös alueen historia. Tarkoituksenamme on ollut valita maalaismaisemaan sopivia perinteisiä kasveja.

KUVA 11. Istutusalue 1 (15.8.2012)

Istutusalue 2

Istutusalueen pensaat ovat ränsistyneet, ja alue on osittain aukkoinen ja epäsiisti. Istutusalue rajautuu koulurakennukseen ja on pinta-alaltaan laaja. Näyttävän ja selkeän istutusalueen saa käyttämällä vain yhtä kasvilajiketta, esimerkiksi Norjanangervoa (*Spiraea 'Grefsheim'*). Norjanangervoa on käytetty Suomessa yksittäisenä- ja massaistutuksina, 1940-luvun loppupuolelta aina tähän päivään asti.

KUVA 12. Istutusalue 2 (15.8.2012)

Istutusalue 3

Istutusalue sijoittuu jätekatoksen ympärille. Katoksen seinustalle on istutettu Imukärhivilliviiniä (*Parthenocissus quinquefolia*) maisemoimaan rakennelmaa. Tarkoitus on säilyttää hyväkuntoisen köynnökset ja lisätä huonokuntoisten köynnösten tilalle uusia Imukärhivilliviinejä. Köynnösten eteen jääville istutusalueille olisi hyvä laittaa matalahkoa pensasta, kuten Keijuangervoa (*Spiraea japonica* 'Little Princess'), suojaamaan Imukärhivilliviinin juuria suoralta auringon valolta ja pakkaselta.

KUVA 13. Istutusalue 3 (15.8.2013)

Istutusalue 4

Istutusalueen pensaat ovat toistaiseksi kohtalaisen hyvässä kunnossa. Pihan yhtenäisen ilmeen luomiseksi tämän istutusalueen pensaat voidaan vaihtaa Norjanangervoihin, nykyisten pensaiden vanhetessa ja ränsistytessä.

5.5 Maakellari ja hyötypuutarha

Koulun pihapiirissä oleva maakellari on osa koulun historiaa ja näin ollen tulisi säilyttää osana Paimelan arvokasta kulttuurihistoriallista perintöä. Maakellari on rakennettu kyseiselle paikalle vuonna 1902, koulun vanhan maakellarin kivistä. Tällä hetkellä maakellari ei ole käytössä. Olisi suotavaa, että maakellari olisi osana piha-aluetta ja sen historiallinen arvo tuotaisiin esiin.

Suunnittelimme maakellarin läheisyyteen oleskelualueen ja hyötypuutarhan. Materiaalivalintoja tehdessä halusimme valita mahdollisimman luonnonläheisiä materiaaleja, jotka eivät poikkeaisi huomattavasti kellarin nykyisestä ulkomuodosta. Päämateriaalina on puu, jota on suunniteltu käytettäväksi pation ja rinneleikkukien tukimateriaalina sekä penkkien materiaalina. Oleskelualueen viihtyvyyden luomiseksi maakellarin katolle on suunnitelmaan laitettu köynnöksiä esimerkiksi Humalaa (*Humulus lupulus*). Humala on vanha perinnekasvi ja sopii hyvin kellarin aikakauteen. Ennen maakellarin käyttöä oleskelupaikaksi tulee kartoittaa sen kunto ja varsinkin kattorakenteet. Jos kattorakenteet ovat huonokuntoisia, tulee ne korjata tai kellarin oviaukko sulkea ja näin estää pääsy maakellarin sisätiloihin. Huonokuntoinen katto on turvallisuusriski koulun pihapiirissä. Maakellarin historiallisen arvon esille tuomiseksi voisi kellarin ulkoseinään laittaa taulun, missä kerrottaisiin kellarin tai koulun historiasta.

KUVA 14. Maakellari nykyisessä muodossaan marraskuussa 2012

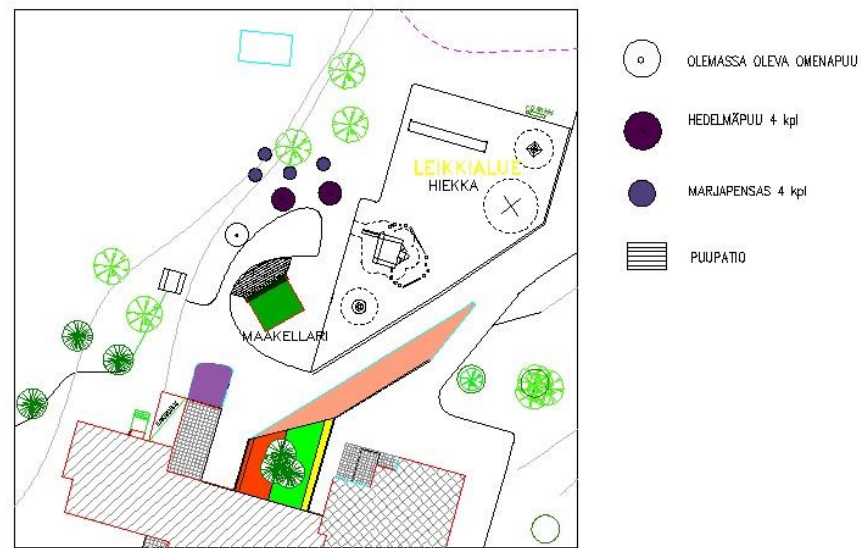
KUVA 15. Havainnekuva maakellarista

KUVA 16. Esimerkki maakellarin historiasta kertovasta kylttimallista

Hyötypuutarha

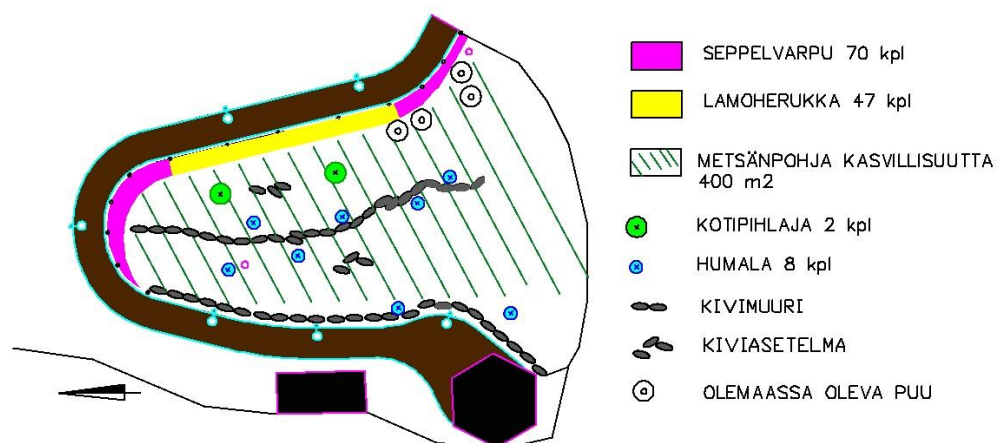
Koulun pihamaalla rannan ja maakellarin välisessä rinteessä kasvaa muutama marjapensas ja omenapuu. Maakellarin oleskelualue jatkuisi suoraan hyötypuutarhaan, ja näin ollen tämä kyseinen alue saisi enemmän näkyvyyttä koulun pihapiirissä. Hyötypuutarha on tällä hetkellä rikkaruohojen peittämä ja tarvitsee runsasta raivausta. Kasvivalinnoissa on otettu huomioon, että puutarha on osa koulun piha-aluetta ja näin ollen kasvit ovat helppohoitoisia. Hyötypuutarhan kasveja ovat marjapensaat ja hedelmäpuut, joiden satoa voi mahdollisesti koulun ruokala käyttää hyödyksi.

KUVA 17. Havainnekuva hyötypuutarhan sijoittumisesta piha-alueeseen

5.6 Rantaan johtava tie ja rinne

Rinne tarvitsee maisemointia ja kasvillisuutta pehmentämään nykyistä ilmettä ja parantamaan turvallisuutta. Kasvillisuuden tarkoituksena on myös sitoa nykyistä maaperää ja näin ollen estää irtonaisten kivilohkareiden tippumista ranta-alueelle.

KUVA 18. Suunnitelmakuva rinteestä

Rinteestä on haluttu saada aikaiseksi suunnitelman myötä mahdollisimman luonnontilaa lähellä oleva alue, joka ei kaipaakaan hoitoa. Maaperän tukemiseksi käytetään isoja kiviä, joita asetellaan rinteeseen alapäähän tien laitaan. Tämä estää maa-aineksen vyörymisen tielle esimerkiksi rankoilla sateilla. Kiviä asetellaan myös rinteeseen keskikohtaan pengertämään rinnettä. Rinteeseen kasvillisuuden valintoihin on vaikuttanut suurilta osin rinteeseen köyhä maaperä. Maanpeitekasviksi rinteeseen sopii hyvin esimerkiksi Sianpuolukka (*Arctostaphylos uva-ursi*). Sianpuolukka ei ole vaativa kasvuolosuhteiltaan vaan viihtyy hyvin sora- ja hiekkapenkereillä sekä kallioilla. Humala on myös hyvä maanpeitekasvi, jonka ansiosta saadaan vaihtelevuutta rinteeseen. Rinteeseen puuistutukset ovat Kotipihlajia (*Sorbus aucuparia*), joita kasvaa myös koulun piha-alueella. Ylhäällä rinteessä tietä reunustaa istutusalue, joka koostuu Lamoherkasta ja Seppelvarvusta (*Stephanandra incisa* 'Crispa'). Tämän istutusalueen tarkoitus on luoda tien varteen siisti yleisilme. Tien laitaan rinteeseen puolelle on hyvä laittaa matala suoja-aita. Kokonaisuuteen sopiva aitamateriaali on puu.

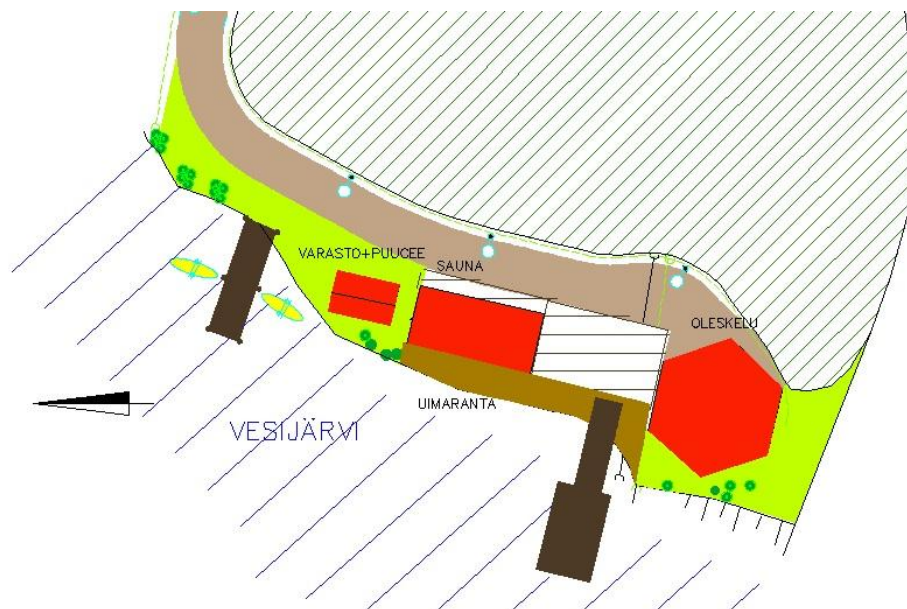
KUVA 19. Havainnekuva rinteestä

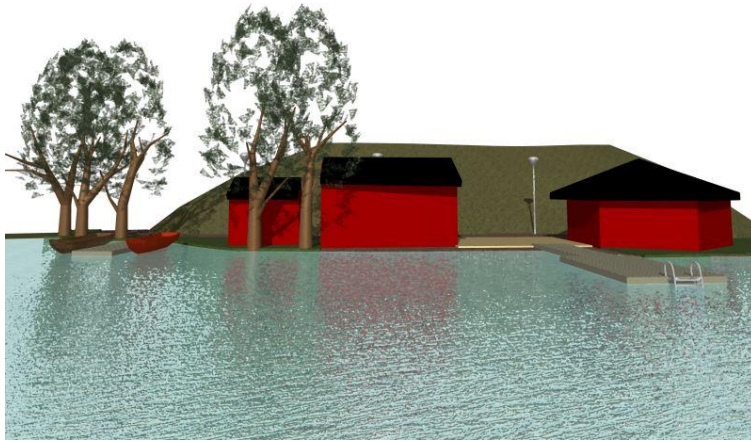
KUVA 20. Rinteen suoja-aita malli

5.7 Ranta-alue

Ranta-alue on pääsääntöisesti suunniteltu leirikoulutoimintaa varten. Rannan käyttömukavuutta halutaan parantaa lisäämällä ranta-alueelle hiekkaranta sekä laiturit veneille ja uimiseen. Lisäksi rantaan tarvitaan varastorakennus ja puucee.

KUVA 21. Suunnitelma kuva ranta-alueesta

KUVA 22. Havainnekuva ranta-alueesta

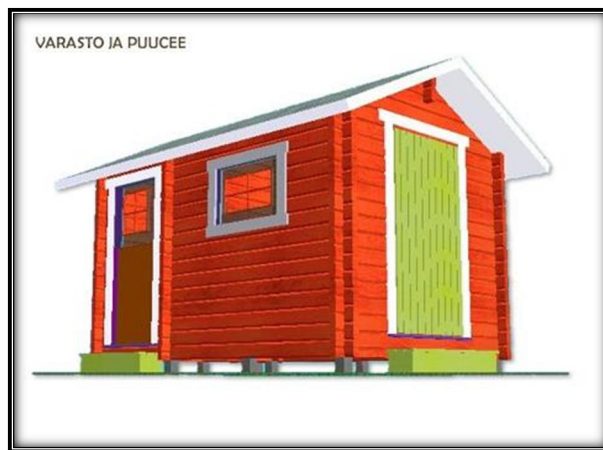
5.7.1 Ranta-alueen rakennelmat

Ranta-alueen nykyiset rakennelmat, sauna ja grillikatos ovat höylähirrestä tehtyjä ja huopakattoisia. Väriltään rakennukset ovat punaisia, joissa ikkuna- ja ovenpielet sekä nurkkalaudat ovat valkoisia ja ovet vihreitä. Huopakatto on väritykseltään musta. Rantaan varastoa ja puuceerakennusta valittaessa on tärkeää ottaa huomioon jo olemassa oleva rakennuskanta.

Laiturimalliksi sopii hyvin Helppo-laiturin 5mx3m laituri. Laiturin materiaalina on puu, joka sopii rannan yleisilmeeseen. Laiturin etuna on sen talvenkestävyys, joten sitä ei tarvitse siirtää pois talveksi vedestä.

KUVA 23. Rannassa olevat rakennukset

KUVA 24. Esimerkkikuva Kevyt hirsi-malliston varasto puuceestä

KUVA 25. Esimerkkikuva Helppo-laituri 5mx3m laiturimallista

5.7.2 Ranta-alueen kasvillisuus

Rannassa olevaa puustoa siistitään ja kaadetaan pois uimarannan tieltä. Kasvillisuutta raivattaessa tulee rantaan jättää kasvillisuutta pienissä rykelmissä, rantaa ei saa raivata paljaaksi kasvillisuudesta. On erittäin tärkeää rannan ekologisten toimintojen kannalta, että osa rannan puustosta ja kasvillisuudesta säilytetään. Rantakasvillisuuden niitto ja liiallinen puiden kaato rannasta vaikuttavat muun muassa kalojen ja pieneliöiden elinolosuhteisiin. Rannan kunnostustöitä alottaessa on huomioitava mahdollisten lupien tarve. Luvan tarve kannattaa varmistaa alueen ELY-keskukselta. Mahdollisesta ruoppauksesta ja vesikasvillisuuden niitosta on tehtävä vesirakennustyöilmoitus valtion valvontaviranomaiselle ELY-keskukseen.

KUVA 26. Oikeaoppinen ranta-alueen kasvillisuuden raivaus

5.7.3 Uimaranta

Uimarannalle varattu alue on suunnitelmassa noin 20 m² ja se sijoittuu grillikatoksen ja saunan välimaastoon. Uimarantaa rakennettaessa on pyrittävä sen perusmuotoilu toteuttamaan, siten että maanpinnan taso viettää vesialuetta kohti. Hiekkarannan sora- ja hiekkamateriaalin tulee olla luonnonmateriaalia, toisin sanoen materiaali ei saa olla murskattua kiviainesta. Pintamateriaalin tulee olla rakeisuudeltaan alle 4,0-millimetristä lajittunutta hienoa hiekkaa. Rannan rakennustöiden yhteydessä tulee rantaan laskevaa sadevesiputkea siirtää sivummalle uimaranta kohdalta. Hulevedet vaikuttavat huomattavasti uimarannan

veden laatuun. Rantaa tehdessä pitää selvittää mahdollinen ympäristöluvan tarve. Ympäristöluvan tarve riippuu rannan rakentamisen laajuudesta.

KUVA 27. Tulevan uimarannan paikka marraskuussa 2012

6 YHTEENVETO

Paimelan koulu ja sen ympäristö on kulttuurihistoriallisesti arvokasta maaseutualuetta. Paimelan koululla on menneellä vuosisadalla ollut paljon puutarhatoimintaa, jossa koulun silloiset oppilaat olivat vahvasti mukana aina pihan rakentamisesta oppilaspuutarhan hoitoon. Viime vuosikymmeninä puutarhan hoito on kuitenkin jäänyt. Vanha maakellari on kuitenkin jäljellä muistuttamassa tuosta ajanjaksosta. Nykyään Paimelan koululla on leirikoulutoimintaa, jonka pohjalta aloitimme opinnäytetyön teon. Tavoitteina olivat turvallisuusriskien parantaminen, kasvillisuuden päivittäminen, viihtyisyyden parantaminen sekä ranta-alueen maisemointi, erityisesti alueen perinnemaisema huomioon ottaen.

Työ alkoi maastokäynneillä ja Paimelan koulun historian tutkimisella. Erityisesti suunniteltaessa arvokasta kulttuuriympäristöä, kuten Paimelaa, on tärkeää tietää sen menneisyydestä ja tietenkin myös luonnosta. Maastokäyntien pohjalta tiesimme lähtötilanteen ja historian kautta pystyimme miettimään, mitä kulttuurihistoriallisesti arvokasta haluaisimme säilyttää tai kenties tuoda takaisin. Tutkimme myös yleisesti leirikoulutoimintaa sekä kulttuuriympäristöä, jota katsastelimme erityisesti suunnittelijan näkökulmasta. Kulttuuriympäristön kannalta nousi esille arvokkaiden kulttuurimaisemien hiljattainen katoaminen. Suunnittelijat ovat olennaisina tekijöinä perinnemaisemien säilyttäjinä sekä uudelleen luojina. Näiden tietojen sekä toimeksiantajan toiveiden pohjalta aloitimme suunnitelmien teon.

Kasvivalintojen osalta olennaista oli niiden helppohoitoisuus sekä sopivuus ympäristöön, sillä mahdollisuudet tai resurssit niiden hoitamiseen ja ylläpitoon olivat vähäiset. Maakellarin halusimme säästää osana koulun historiaa ja teimme siitä oleskelualueen. Maakellarin alapuolelle lisäsimme muutaman hedelmäpuun jo olemassa olevan omenapuun lisäksi sekä marjapensaita tuomaan entisajan hyötypuutarhaideaa. Turvallisuusriskeihin ratkaisuja etsiessämme ongelmana oli niiden sopiminen ympäristöön. Esimerkiksi nykyaikaisten suojakaiteiden

sopiminen historialliseen ympäristöön on lähes mahdotonta. Rinteen kohdalla olennaista oli sen turvallisuuden parantaminen, sillä tällä hetkellä se on erittäin jyrkkä ja kivikkoinen. Kasvillisuuden avulla halusimme pehmentää karun näköistä rinnettä sekä parantaa sen turvallisuutta. Lisäksi isojen kivien käyttämisellä rinteen alapäässä sekä keskikohdassa on tarkoitus estää maa-aineksen vyöryminen alas. Ranta-alue suunniteltiin erityisesti leirikoulutoimintaa varten. Halusimme raivata rannalta puustoa, jotta järvinäkymä saataisiin paremmin esille. Lisäsimme myös hiekkarannan sekä uimalaiturin tuomaan leirikoululaisille viihtyisyyttä. Lisäksi toimeksiantajan toiveena oli sijoittaa yhdistetty varasto-puucee rannalle. Sitä valitessamme olennaista oli rakennuksen sopivuus olemassa olevaan rakennuskantaan.

Nykyajan lapset ovat kaupunkilaistuneet ja vieraantuneet maaseudulta. Maaseudulla tapahtuvien leirikoulujen myötä lapset saavat kosketuksen luontoon ja samalla myös vanhoihin kulttuuriarvoihin. Siksi on erityisen tärkeää, että leirikouluympäristöt ovat viihtyisiä ja turvallisia. Eduksi on myös leirikoulun sijoittuminen kyläkoulun yhteyteen, kuten Paimelassa. Kesällä tai loma-aikoina tyhjillään olevat kyläkoulut ovat mitä parhain tapa hyödyntää ja tukea kyläkoulun monikäyttöisyyttä. Kaiken kaikkiaan maaseutu tarjoaa parhaat mahdolliset puitteet leirikoululle juuri luonnonläheisyytensä vuoksi.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Hietala, E. 1996. Paimelan koulu 100 vuotta. Hollola: Hollolan kunnan monistamo.

Luostarinen M. & Yli-Viikari, A. 1997. Maaseudun kulttuurimaisemat. Sulkava: FINNREKLAMA Oy.

Sipilä, K. 1997. Luonto- ja leirikoulutoiminta osana maaseudun kehittämistä. Helsinki. Paino Oy Edita Ab.

Vahtokari, J. 1984. Leirikoulu. Porvoo: WSOY .

Sähköiset lähteet

Infraryl. 2013. Uimarannat ja talviuimapaikat [viitattu 9.4.2013].

Saatavissa: <http://www.rakennustieto.fi/infraryl/>

Kevyt hirsi. 2013. Varasto ja puucee [viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: http://www.kevythirsi.fi/hirsirakennukset_mallisto.html

Koulujen leirikouluopas. 2006. [viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: <http://www.lempaala.fi/@Bin/1563294/Leirikouluopas.pdf>

Kulttuuriympäristö. 2013. Rakennusperintö ja kulttuuriympäristö [viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=232&lan=fi>

Kuntaesittely. 2013. Hollolan kunta [viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: http://www.kevythirsi.fi/hirsirakennukset_mallisto.html

Paimelan koulu. 2013. Hollola [viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: <http://www.hollola.fi/sivistys/koulu/paimela.htm>

Suomen Laatu laiturit. [viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: <http://www.laatulaituri.fi/tuotteet.html?id=18/>

Suomen leirikouluyhdistys. 2013. [viitattu 15.4.2013]. Saatavissa:

<http://leirikoulut.com/>

Trafino Oy. 2013. Kääntöpuomit [viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: <http://www.trafino.fi/tuotteet/puomit-kaiteet-pollarit/kaeaentoepuomit>

Vesikansan perusopetus. 2013. Vesikansa [viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: http://www.vesikansa.fi/vesikansan_perusopetus/

Kuvalähteet

KUVA 1. Vanha koulu.

Paimelan koulun arkisto.

KUVA 2. Uusi koulu.

Tapio Rantakari.

KUVA 3. Paimelan sijainti. [viitattu 10.4.2013].

Saatavissa: <http://maps.google.fi>

KUVA 4. Sisääntulo koulunpihalle Paimelantieltä.

Marjo Bruun. 2012.

KUVA 5. Esimerkkikuva portista. [viitattu 15.4.2013]

Saatavissa: <http://www.trafino.fi/tuotteet/puomit-kaiteet-pollarit/kaeaentoepuomit>

KUVA 6. Porttien sijoittuminen koulun piha-alueelle.

Marjo Bruun. 2013.

KUVA 7. Pudotus pääsisääkäynnin luona.

Marjo Bruun. 2012.

KUVA 8. Esimerkkikuva pääsisääkäynnin suoja-aidasta.

Marjo Bruun. 2013.

KUVA 9. Ranta-alueen jyrkkä rinne.

Marjo Bruun. 2012.

KUVA 10. Suunnitelma piha-alueen istutuksista.

Anna Sireni, Marjo Bruun. 2013.

KUVA 11. Istutusalue 1.

Marjo Bruun. 2012.

KUVA 12. Istutusalue 2.

Marjo Bruun. 2012.

KUVA 13. Istutusalue 3.

Marjo Bruun. 2012.

KUVA 14. Maakellari nykyisessä muodossaan marraskuussa 2012.

Marjo Bruun. 2012.

KUVA 15. Havainnekuva maakellarista.

Anna Sireni. 2013.

KUVA 16. Esimerkki maakellarin historiasta kertovasta kylttimallista.

Anna Sireni. 2013.

KUVA 17. Havainnekuva hyötypuutarhan sijoittumisesta piha-alueeseen.

Anna Sireni, Marjo Bruun. 2013.

KUVA 18. Suunnitelma kuva rinteestä.

Anna Sireni, Marjo Bruun. 2013.

KUVA 19. Havainnekuva rinteestä.

Anna Sireni. 2013

.

KUVA 20. Rinteen suoja-aita malli.

Marjo Bruun. 2013.

KUVA 21. Suunnitelma kuva ranta-alueesta.

Marjo Bruun. 2013.

KUVA 22. Havainnekuva ranta-alueesta.

Anna Sireni. 2013.

KUVA 23. Rannassa olevat rakennukset.

Marjo Bruun. 2012.

KUVA 24. Esimerkkikuva Kevyt hirsi-malliston varasto puuceestä.

[viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: http://www.kevythirsi.fi/hirsirakennukset_mallisto.html

KUVA 25. Esimerkkikuva Helppo-laituri 5mx3m laiturimallista.

[viitattu 15.4.2013].

Saatavissa: <http://www.laatulaituri.fi/tuotteet.html?id=18/>

KUVA 26. Oikeaoppinen ranta-alueen kasvillisuuden raivaus. Lahden amattikorkeakoulun opetusmateriaali. Riitta Kontiokari. 2011.

KUVA 27. Tulevan uimarannan paikka marraskuussa 2012.

Marjo Bruun. 2012.

LIITTEET

Liite 1. Pihasuunnitelma

Liite 2. Istutusalueet (Detalji 1)

Liite 3. Hyotypuutarhan suunnitelma (Detalji 2)

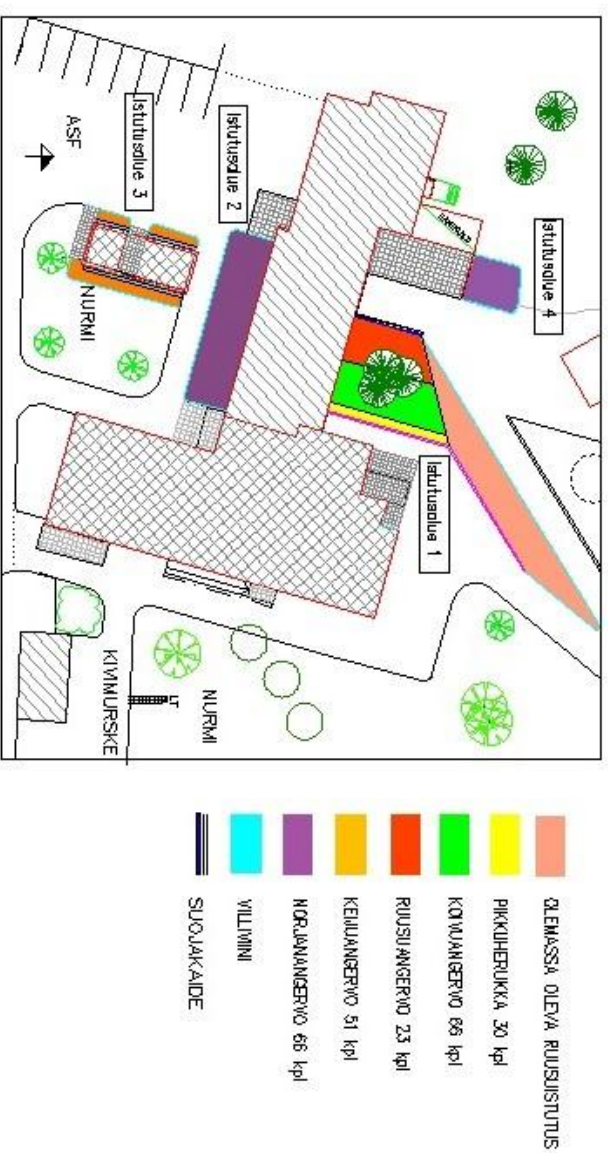
Liite 4. Rinteen istutussuunnitelma (Detalji 3)

LIITE 1

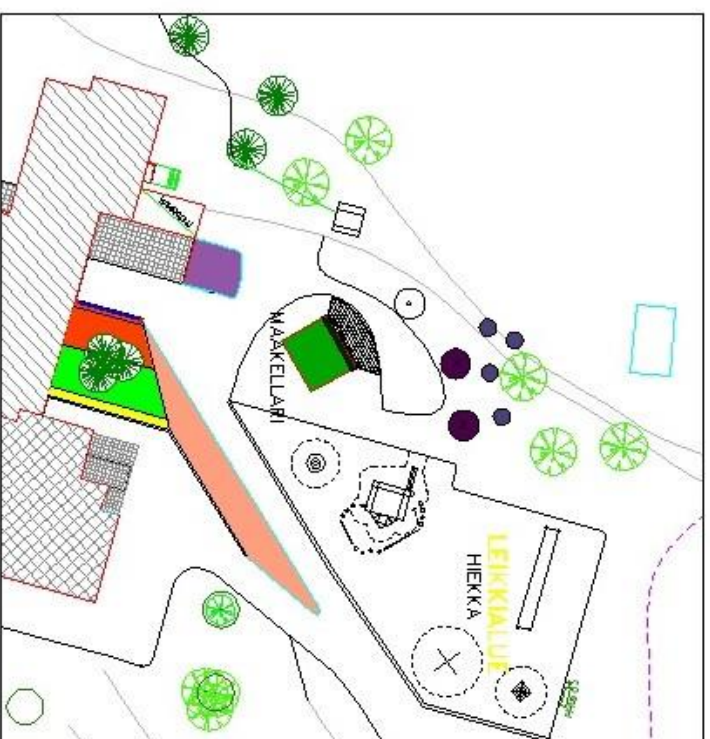
<p>PAIMION KOULU</p> <p>Holho</p>	<p>PHASUNNITELMA</p>
<p>Ladissa 15.4.2013</p> <p>Anno Sirell</p> <p>Matti Bruun</p> <p>LMK</p>	<p>0 10 20 30 40 m</p>

LIITE 2

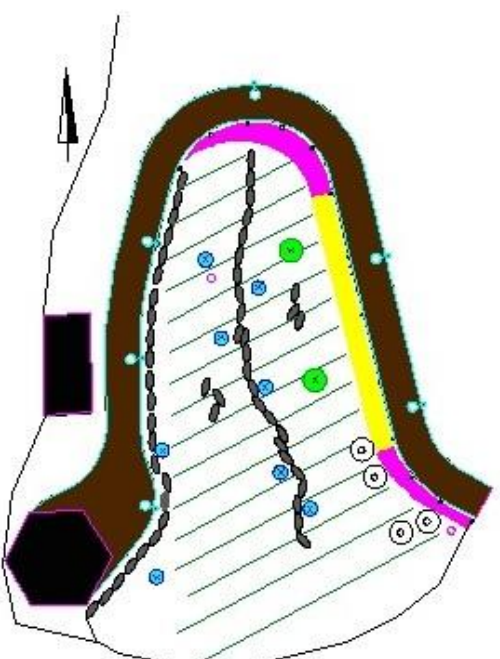
<p>PAIMELAN KOULU Hollola</p> <p>Laadassu 15.4.2013</p> <p>Anna Sireni Marjo Bruun LAMK</p>	<p>Detaili 1</p> <p>0 5 10 20m</p>
---	------------------------------------

LIITE 3

- OLEMASSA OLEVA OIKENAPU
- HEIKKILÄPUU 4 kpl
- MARJAPENSAS 4 kpl
- PUUPATO

PAINIELAN KOULU Hollola	Detaili 2
Lopetus 15.4.2013 Anno Sireni Marjo Bruun LANK	0 5 10 15 20m

- SEPPELVARPU 70 kpl
- LAMOHERUKKA 47 kpl
- METSÄNPÖHJÄ KASVILLISUUTTA
400 m²
- KOTIPUHLAJA 2 kpl
- HUMALA 8 kpl
- KIVIMUURI
- KIVIASETELMA
- OLEMAASSA OLEVA PUU

LIITE 4

PAIMELAN KOULU Holola	Detaili 3
Lahdessa 15.4.2013 Anna Sireni Marjo Bruun LAMK	0 5 10 m